

SUMP

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän
suunnittelu ja toteutus

TEEMAKORTTI

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyn esittelyaineistoa MAL-kaupunkiseutujen hyödynnettäväksi

12.5.2026

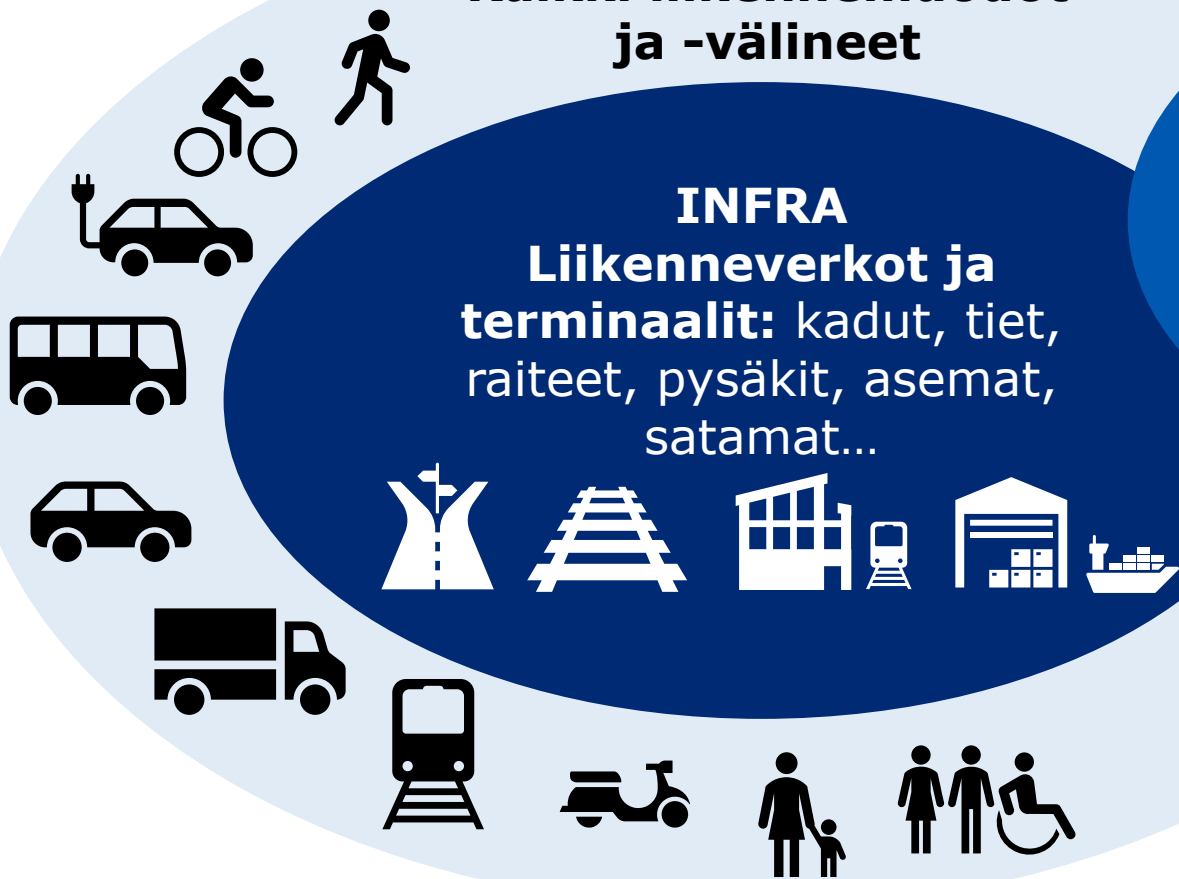
Diasarjan käyttöohje

- Aineiston avulla voit perehdyttää seudun päättäjiä tai sidosryhmiä siihen, mitä on liikennejärjestelmäsuunnittelu, mikä on SUMP ja miten se liittyy mm. MAL-sopimukseen. Aineisto on tuotettu Traficomissa osana Suomen kansallisen SUMP yhteyspisteen toimintaa.
- Diasarja on rakennettu siten, että dioista voi valita käyttöönsä omaan tarkoitukseen sopivat – joko muutaman tiiviin dian perusasioista tai asiaa laajemmin käsittelevän kokonaisuuden.
- Dioja saa muokata. Diat on tarkoitettu avuksi seutujen työhön ja jokainen voi tehdä niistä itselleen sopivat.
- Joistakin aiheista on vaihtoehtoisia dioja. Tarkoitus on, että käyttäjä valitsee niistä omaan tarkoitukseensa sopivimman. Vaihtoehtoisten diojen yläreunassa on keltainen tekstiruutu **Vaihtoehtoinen dia 1 tai 2**. Kun käytät diaa, ota keltainen tekstiruutu pois.
- **Punaisella fontilla** on merkitty kohdat, joihin käyttäjän tulee vaihtaa omaa seutua koskeva teksti.
- Osassa dioista on esittäjän avuksi tarkoitettua lisätietoa muistiinpanot-kohdassa.

Kaupunkiseudun liikennejärjestelmän kokonaisuus

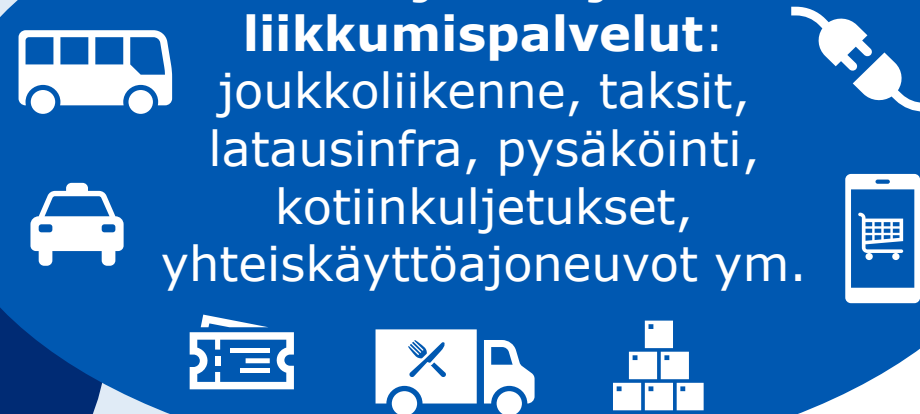
palvelee **henkilöiden** ja **tavaroiden** liikkumista ja kuljetusta

Kaikki liikennemuodot ja -välineet

INFRA
Liikenneverkot ja terminaalit: kadut, tiet, raiteet, pysäkit, asemat, satamat...

Kuljetus- ja liikkumispalvelut:

joukkoliikenne, taksit, latausinfra, pysäköinti, kotiinkuljetukset, yhteiskäyttöajoneuvot ym.

Liikenteen ohjausjärjestelmät, viestintäyhteydet ja tieto

SUMP

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Kaupunkiseudun liikennejärjestelmän kokonaisuus

Henkilöiden ja tavaroiden liikkuminen ja kuljetus

Liikenneverkot ja terminaalit

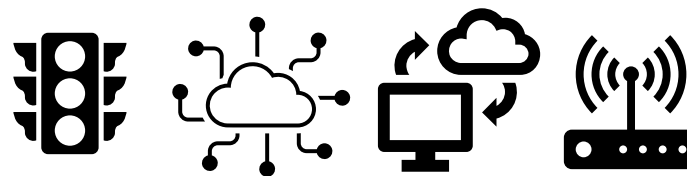
Kuljetus- ja liikkumispalvelut: joukkoliikenne, taksit, latausinfra, pysäköinti, kotiinkuljetukset, yhteiskäyttöajoneuvot ym.

Kaikki liikennemuodot ja -välineet

Liikenteen ohjausjärjestelmät ja liikennettä palvelevat viestintäyhteydet ja tieto

SUMP

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Liikennejärjestelmän suunnittelu

- ▶ Liikennejärjestelmän suunnittelussa otetaan huomioon ihminen, ympäristö ja talous:
 - ▶ erilaiset liikkumistarpeet
 - ▶ erilaiset tavarankuljetustarpeet
 - ▶ asumisen, työpaikkojen, palvelujen ja tuotannon sijainti ja kehitys
 - ▶ liikenneturvallisuus ja liikenteen erilaiset ympäristövaikutukset

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Liikennejärjestelmän suunnittelu

- ▶ Liikennejärjestelmän suunnittelussa otetaan huomioon ihminen, ympäristö ja talous:
 - ▶ erilaiset liikkumistarpeet
 - ▶ erilaiset tavarankuljetustarpeet
 - ▶ maankäytön ja palveluverkon kehitys
 - ▶ liikenneturvallisuus ja liikenteen erilaiset ympäristövaikutukset
- ▶ Liikennejärjestelmäsuunnittelulla muodostetaan yhteistä näkemystä liikennejärjestelmän kehittämisestä ja yhteensovitetään eri tavoitteiden ja toimijaryhmien välisiä ristiriitoja

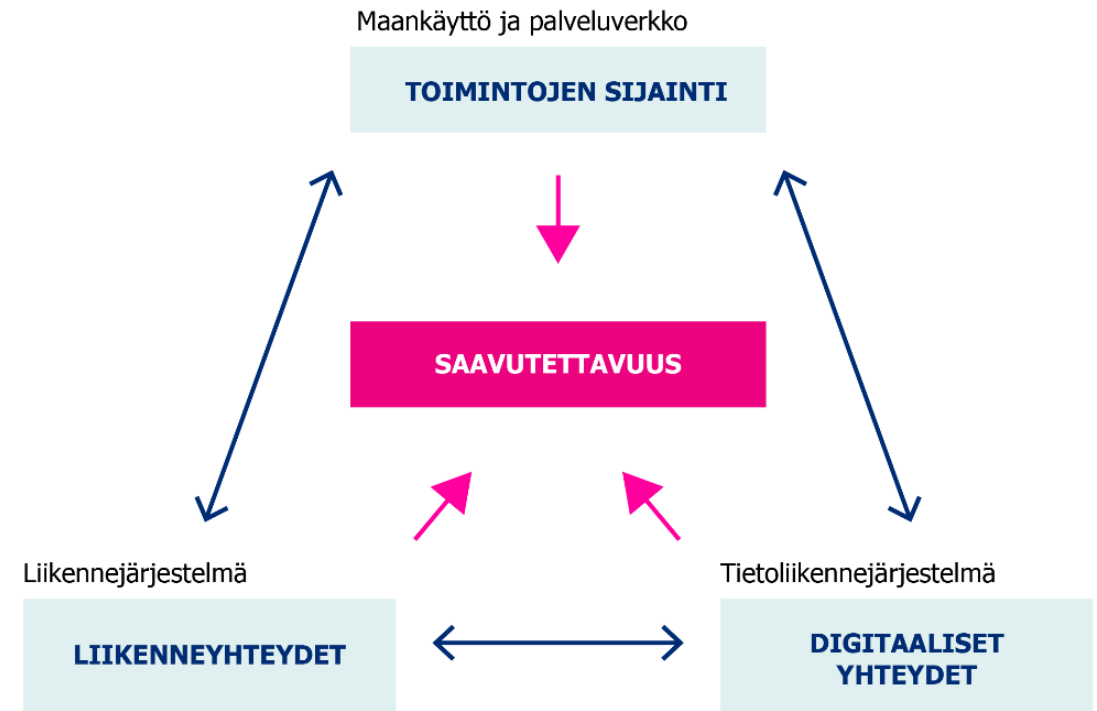

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Liikennejärjestelmää ja asumista, palveluverkkoa ja muuta alueiden käyttöä pitää suunnitella yhdessä

- ▶ Saavutettavuus eli mahdollisuus olla yhteydessä, saada palveluja ja päästä tai kuljettaa tavaraa haluttuun paikkaan syntyy asumisen, palvelujen ja muiden toimintojen sijainnin sekä liikennejärjestelmän yhteisvaikutuksesta.
- ▶ Esimerkiksi asuntojen, kauppojen ja päiväkotien sijainti määrää liikkumistarpeita sekä mahdollisuuksia käyttää eri kulkutapoja.
- ▶ Saavutettavuuteen vaikuttavat myös digitaaliset yhteydet ja palvelut. Nykyisin on mahdollista hoitaa etänä asioita, jotka aiemmin edellyttivät kulkemista.

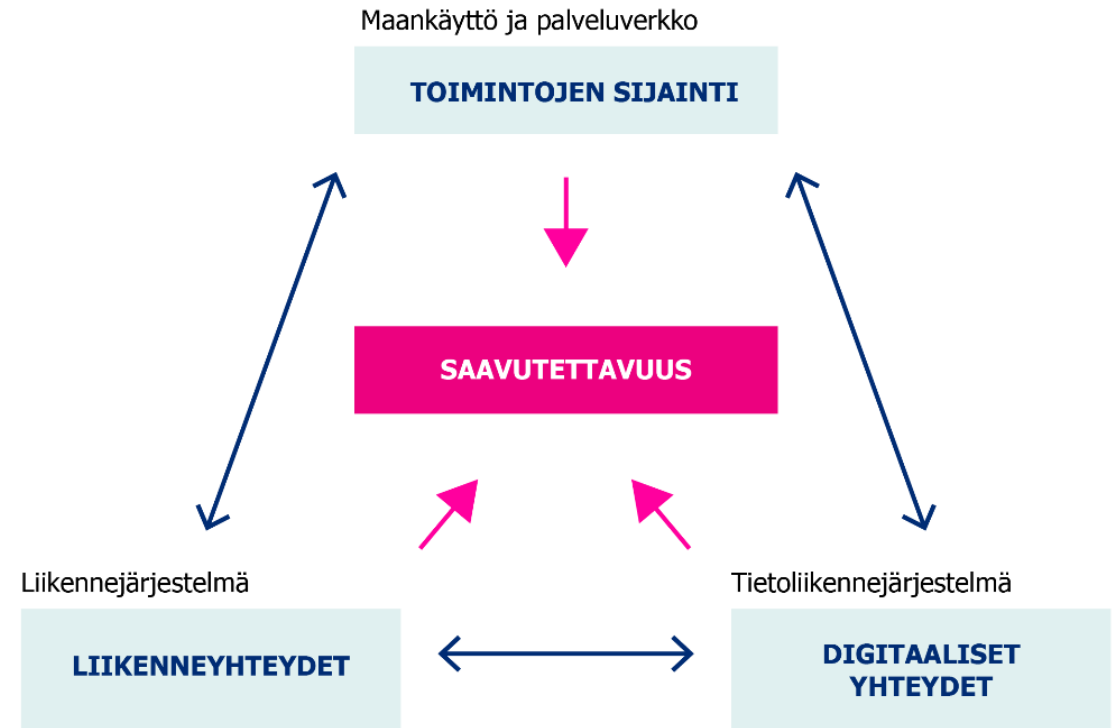

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Saavutettavuus on muutakin kuin liikennettä

- ▶ Liikennejärjestelmän tehtävä on saavutettavuus: mahdollisuus olla yhteydessä, saada palveluja, päästä tai kuljettaa tavaraa haluttuun paikkaan
 - ▶ Esimerkiksi mahdollisuus käydä töissä tai koulussa, hankkia tavaraa kaupasta, hoitaa asioita, tavata ystäviä ja viettää vapaa-aikaa.
- ▶ Kaupunkiseuduilla maankäyttö ja liikenne muovaavat vahvasti toisiaan, joten niitä tulee suunnitella riittävän tiiviisti yhdessä.
 - ▶ Esimerkiksi asuntojen, kauppojen ja päiväkotien sijainti määrää liikkumistarpeita sekä mahdollisuuksia käyttää eri kulkutapoja.
- ▶ Saavutettavuuteen vaikuttavat myös digitaaliset yhteydet ja palvelut.
 - ▶ Nykyisin on mahdollista hoitaa etänä asioita, jotka aiemmin edellyttivät kulkemista.

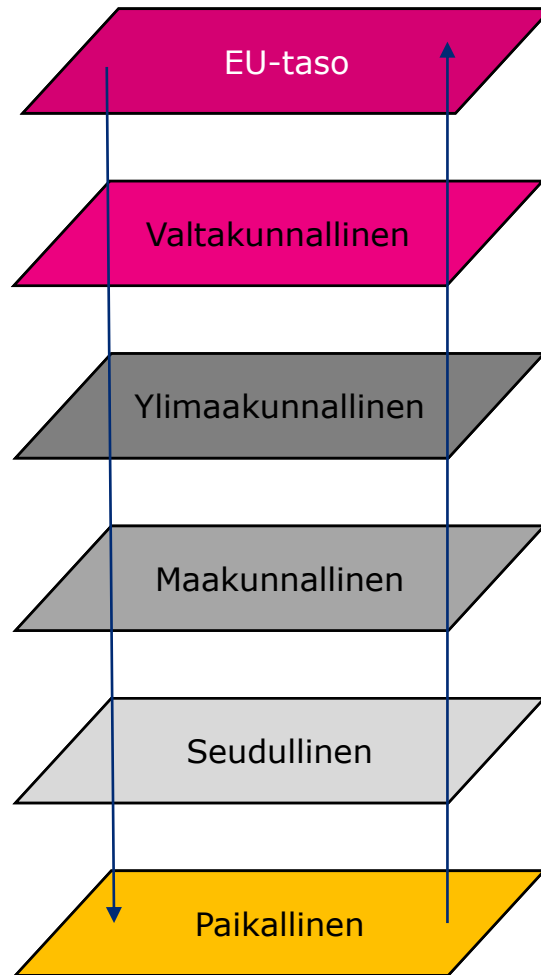
Liikennejärjestelmää suunnitellaan eri aluetasoilla

Suunnittelun tasoja

- Valtakunnallinen: Liikenne 12 (lakisääteinen)
- Ylimaakunnallinen (vapaaehtoinen)
- Maakunnallinen (lakisääteinen)
- **Seudullinen** (lakisääteinen seitsemällä MAL-kaupunkiseudulla, muualla vapaaehtoinen)
- Paikallinen (kuntien oma liikenteen suunnittelu)

Liikennejärjestelmää suunnitellaan eri aluetasoilla

- Kansainvälinen: mm. EU:n politiikkalinjaukset ja lainsäädäntö
- Valtakunnallinen: Liikenne 12 -suunnitelma (lakisääteinen), valtion perusväylänpidon suunnitelma sekä valtion väyläverkon suunnittelu- ja investointiohjelmat, hallitusohjelma, lainsäädäntö
- Ylimaakunnallinen (vapaaehtoista): *tähän mahdollinen omaa aluetta koskeva suunnitelma suunnittelu-yhteistyö, esim. Itä-Suomen liikennestrategia ja liikennejärjestelmätyö*
- Maakunnallinen (lakisääteistä): *tähän omaa aluetta koskeva suunnitelma ja yhteistyö, esim. Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelma 2025 ja suunnittelu-yhteistyö*
- **Seudullinen** (lakisääteistä seitsemällä MAL-kaupunkiseudulla, muualla vapaaehtoista): *tähän omaa seutua koskeva suunnitelma ja yhteistyö, esim. Oulun seudun liikenne-järjestelmäsuunnitelma 2040 ja jatkuva liikennejärjestelmätyö*
- Paikallinen taso: kuntien oma liikenteen suunnittelu ja suunnitelmat

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Miksi tarvitaan kaupunkiseudun yhteistä liikennejärjestelmäsuunnittelua?

Kaupunkiseudun liikenne ylittää kuntarajat

- ▶ Myös liikenneväyliä ja -palveluja tulee suunnitella kuntarajat ylittävinä kokonaisuuksina.

Liikenteen toimivuus on seudullinen kysymys

- ▶ Kaupunkiseudun kasvu lisää liikennettä koko seudulla. Ruuhkautumisen ja ympäristöhaittojen hillitsemiseksi tarvitaan toimia, jotka vähentävät auton käyttötarvetta ja lisäävät joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn suosiota.

Arki helpottuu ja valinnanvapaus lisääntyy

- ▶ Seudullisilla monipuolisia kulkutapoja suosivalla ratkaisulla tarjotaan vaihtoehtoja kulkutapavalintoihin ja sujuvampia matkaketjuja kaikille käyttäjärhyhmille.

Kaupunkiseudun houkuttelevuus kasvaa

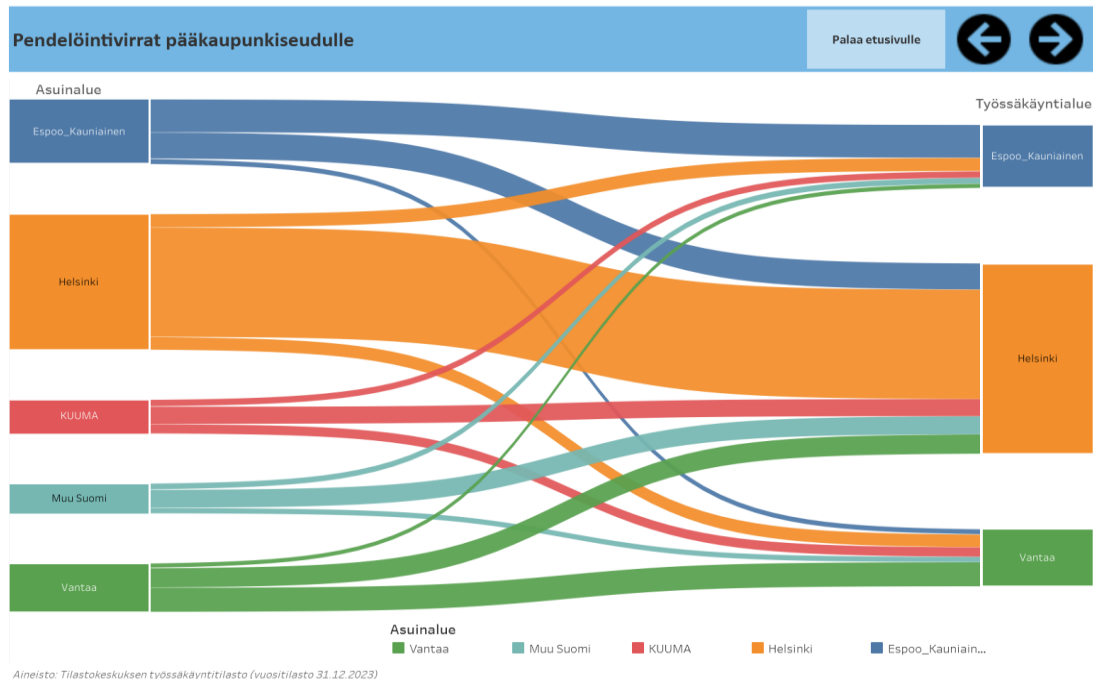
- ▶ Toimiva liikennejärjestelmä on keskeinen tekijä alueen houkuttelevuudelle. Yritykset ja työvoima arvostavat hyvää saavutettavuutta ja sujuvia liikkumistarkeitä, jotka parantavat työvoiman saatavuutta ja luovat houkuttelevia sijainteja erityyppiselle yritystoiminnalle.

Alueiden käyttöä, palveluverkkoa ja liikennettä sovitetaan yhteen

- ▶ Kaavoitusratkaisut ja palvelujen sijainti vaikuttavat liikkumistarpeisiin ja -tapoihin, liikennetarkeudet puolestaan eri alueiden saavutettavuuteen ja houkuttelevuuteen.

Kaupunkiseudun liikenne ylittää kuntarajat

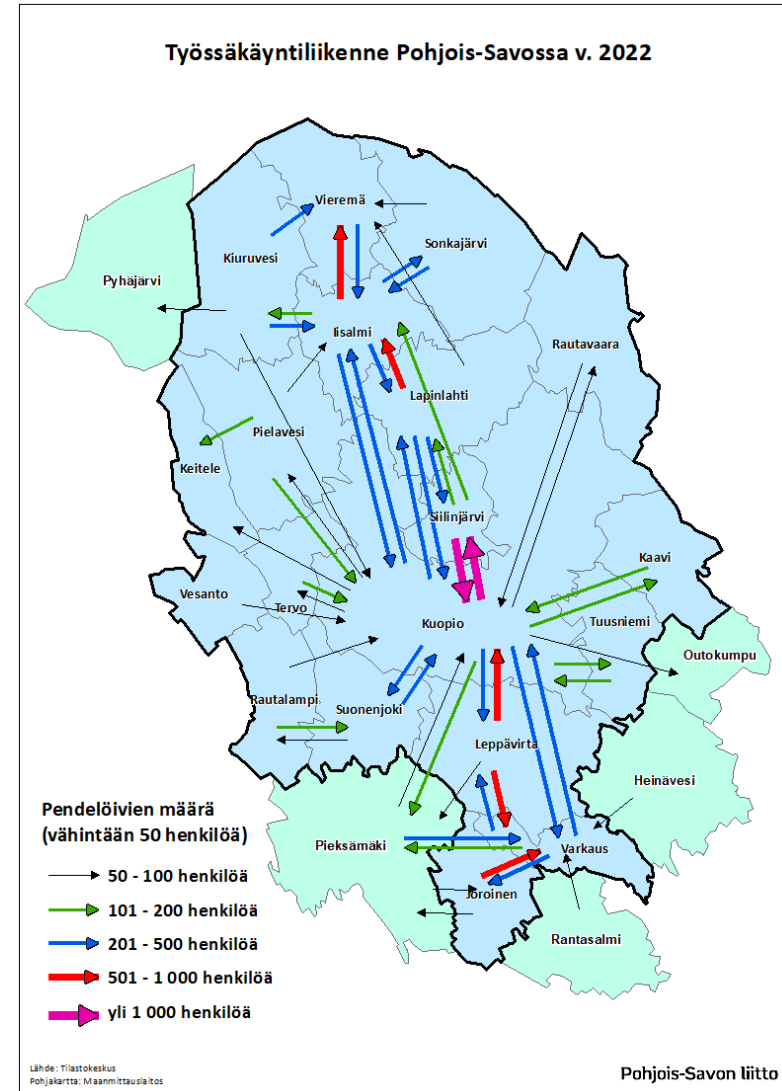
- ▶ Aukkaat ja tavarat kulkevat kuntarajoista riippumatta. Siksi myös liikenneväyliä ja -palveluja tulee suunnitella kuntarajat ylittävinä kokonaisuuksina.
- ▶ *Ohessa esimerkkikuvia kaupunkiseudun pendelöinnistä. Vaihda tilalle oman seudun pendelöintiä tms. esittäviä kuvia tai graafeja.*

Aineisto: Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto (vuositilasto 31.12.2023)

Työssäkäyntitilastosta voidaan laskea mahdollisesti kuntien välillä (ja myös kunnan sisällä) työssäkäyviä yksilön kotikunnan ja työpaikan kunnan mukaan. Luvut sisältävät kaikki työlliset siis myös etätöitä tai osa-aikatyötä tekevät.

Kuva HSY, <https://www.hsy.fi/ymparistotieto/asuminen-ja-maankaytto/tyopaikat-ja-tyossakaynti/>

Kuva foreSavo, <https://foresavo.fi/tilastot/tyollisyys/pendelointi/>

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Vastuu kaupunkiseudun liikennejärjestelmän toteutuksesta ja rahoituksesta jakaantuu usealle taholle

Kunnat

- yleis- ja asemakaavoitus
- kadut ja yleiset alueet
- yleissatamat
- koulukuljetukset
- pysäköintipolitiikka
- kaupunkipyörät
- ym.

Kaupungin/seudun toimivaltaiset joukkoliikenneviranomaiset

(kunnallinen organisaatio)

- toimivalta-alueen joukkoliikenne (tähän seudun joukkoliikenneviranomaisen nimi)

Valtio

- maantiet (elinvoimakeskus, Väylävirasto)
- rataverkko (Väylävirasto)
- kunnallisen viranomaisen toimivalta-alueen ulkopuolinen julkisesti rahoitettu joukkoliikenne (Traficom)
- liikennepolitiikka ja säädökset, valtion rahoitus (hallitus, LVM)

Yksityiset yritykset

- tavarankuljetuspalvelut
- markkinaehtoinen juna- ja linja-autoliikenne
- muut liikennepalvelut, kuten taksit, vuokrapotkulaudat, käyttövoimien jakelu jne.

Yksityishenkilöt ja kiinteistöt

- yksityistiet
- kiinteistöjen liikennealueet

Hyvinvointi-alueet

- sote-kuljetukset

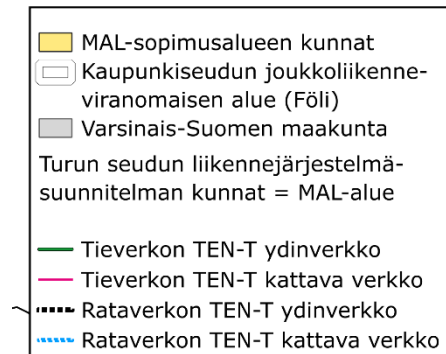

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Kaupunkiseudulla on erilaisia hallinnollisia rajoja

Turun kaupunkiseudun MAL-alue

Turun kaupunkiseutu on osa Lounais-Suomen elinvoimakeskusten aluetta ja Varsinais-Suomen maakuntaa

TEN-T -verkkojen tiedot: Väylävirasto
Kunta- ja aluetiedot: Tilastokeskus

- ▶ Kaupunkiseutujen liikennejärjestelmän suunnitteluun liittyy erilaisia hallinnollisia rajoja, jotka voivat erota toisistaan: liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnittelualue, MAL-sopimusalue, mahdollisen seutuorganisaation alue, mahdollinen maankäytön suunnittelun yhteistyöalue, kaupunkiseudun toimivaltaisen joukkoliikenneviranomaisen alue, ...
- ▶ *Kuvassa esimerkkinä Turun kaupunkiseutu, vaihda tilalle oman kaupunkiseutusi kartta*

Kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma kuvaa seudun kuntien yhteistä tahtotilaa

Kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma on **alueen kuntien ja muiden toimijoiden yhteinen näkemys** siitä

- mikä on alueelle, sen asukkaille ja elinkeinoelämälle tärkeää toimintojen saavutettavuuden sekä matkojen ja kuljetusten toimivuuden, turvallisuuden, tehokkuuden ja kestävyysvarmistamiseksi
- millä toimenpiteillä liikennejärjestelmää ylläpidetään ja kehitetään.

- ▶ Suunnitelma on yhteinen, mutta toimenpiteiden toteuttamisesta päättävät asianomaiset vastuutahot.
- ▶ Suunnitelman vaikuttavuus riippuu siitä, syntyykö seudulle yhteinen tahtotila, jossa yhdessä sovitut tavoitteet, linjaukset ja priorisoinnit ohjaavat eri tahojen vastuulla olevien toimenpiteiden toteutusta.
- ▶ Suunnitelman toteuttaminen edellyttää vahvaa kytkentää kuntien ja valtion liikennehallinnon suunnitteluun ja päätöksentekoon.
- ▶ MAL-kaupunkiseuduilla MAL-sopimus on tärkeä toteutusväline: seudun yhteinen näkemys luo perustan MAL-neuvotteluille ja -sopimuksille, joita päivitetään neljän vuoden välein.

Kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnittelussa keskitytään seudullisiin kysymyksiin

- ▶ Tavoitteet, periaatteet ja toimenpiteet, jotka vaativat yhteistä näkemystä, yhteistyötä ja resurssien jakoa
- ▶ Painopiste on seudullista lisäarvoa tuottavissa kysymyksissä
- ▶ Kuntien yhteinen näkemys luo perustan myös MAL-neuvotteluille
- ▶ Suunnittelussa on hyvä erottaa
 - seudun ja kuntien oma tekeminen
 - muiden ratkaisuihin vaikuttaminen
 - muiden ratkaisuihin sopeutuminen

Esimerkkejä seudullisista kysymyksistä *(vaihda tilalle oman seudun ajankohtaisia aiheita)*

- Yhteinen tilannekuva kaupunkiseudun liikenteestä, ihmisten liikkumisesta ja tavarankuljetuksia
- Tavaraliikenteen tärkeimmät reitit ja kehittämistarpeet
- Tarpeet ja keinot ohjata liikennettä eri reiteille
- Seudullisesti merkittävät parantamishankkeet
- Pyöräliikenteen seudullinen tavoiteverkko
- Kävelyn nostaminen osaksi seudun liikennepolitiikkaa
- Liityntäpysäköinnin periaatteet ja kehittäminen
- Alueellisen junaliikenteen kehittäminen
- Raskaan liikenteen taukopaikkaverkosto
- Matalan ilmatilan tavarankuljetuksiin varautuminen

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Valtion ja kuntien väliset MAL-sopimukset

- ▶ Valtio solmii **M**aankäytön, **A**sumisen ja **L**iikenteen (MAL) sopimuksia seitsemän suurimman kaupunkiseudun kanssa. MAL-sopimuksilla tuetaan kaupunkiseudun kuntien keskinäistä sekä kuntien ja valtion välistä yhteistyötä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa.
- ▶ Sopimuksissa sovitaan yhteisistä yhdyskuntarakenteen, asuntotuotannon ja liikennejärjestelmän tavoitteista 12 vuoden aikajänteellä sekä seuraavan nelivuotiskauden konkreettisista toimenpiteistä.
- ▶ Tavoitteena on edistää kestävästä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää sekä varmistaa kaupunkiseutujen kasvun ja saavutettavuuden edellytykset. Keskeisiä keinoja ovat tarpeita vastaava kaavoitus ja asuntotuotanto sekä kehitystä tukevat infrastruktuuri-investoinnit.
- ▶ MAL-sopimukset ovat tärkeä keino vahvistaa kuntien keskinäistä sekä kaupunkiseudun ja valtion sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin.
- ▶ MAL-sopimukset päivitetään neljän vuoden välein. Nykyiset MAL-sopimukset vuosille 2024–2035 solmittiin vuonna 2024 ja niiden konkreettiset toimenpiteet koskevat vuosia 2024–2027.
- ▶ **Linkki Xxxxx kaupunkiseudun MAL-sopimukseen vuosille 2024–2035: [xxxxxxx](#)**

Xxxx kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnittelu

- ▶ Kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelualue: *tähän kuntien nimet*
- ▶ Liikennejärjestelmän suunnittelualue on *sama / laajempi* kuin MAL-sopimusalue: *tähän mahdollinen ero*
- ▶ *Vuonna xxxx hyväksytty Xxxx seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (linkki suunnitelmaan)* esittää kaupunkiseudun kuntien yhteisen näkemyksen seudun liikennejärjestelmän kehittämisestä.
- ▶ Liikennejärjestelmän suunnitteluyhteistyössä ovat mukana myös *maakunnan* liitto, *Xxxxxx* elinvoimakeskus, Väylävirasto, Traficom sekä *xxxxxxx...*

Tähän oma kuva suunnittelualueesta ja MAL-sopimusalueesta (esimerkkikuva Turun MAL-kaupunkiseudulta)

TURUN MAL-KAUPUNKISEUTU

Xxxxx kaupunkiseudun oman liikennejärjestelmätyn esittelydiojen mahdollisia aiheita

- ▶ *Kuvaus /kaavio kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyn organisoinnista*
- ▶ *Kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyn suunnittelun työryhmät ja tahot, jotka ovat edustettuina*
- ▶ *Kaupunkiseutua ja sen liikennejärjestelmätyn koskevat suunnitelmat linkeineen*
 - ▶ *MAL-sopimus*
 - ▶ *Kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyn suunnitelma*
 - ▶ *(Kaupunkiseutusunnitelma, seutustrategia, ...)*
 - ▶ *Keskeiset ja ajankohtaiset eri aiheita koskevat suunnitelmat tai visiot*
- ▶ *Kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyn suunnitelman tavoitteet, linjaukset ja painopisteet*
- ▶ *Kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyn ajankohtaiset asiat*
- ▶ *Kaupunkiseudun viimeisimmät liikennetutkimuksen keskeisiä tuloksia*

Neliporrasperiaate tarjoaa suunnitteluun kustannustehokkuutta ja laajan keinovalikoiman

Kestävän kaupunkiseudun liikennejärjestelmän suunnittelu ja toteutus

Neliporrasperiaate tarjoaa suunnitteluun kustannustehokkuutta ja laajan keinovalikoiman

Liikennejärjestelmäsuunnittelussa tarvitaan laajaa keinovalikoimaa - vaikuttamista liikkumis- ja kuljetustarpeisiin, nykyjärjestelmän tehostamista, pieniä parannuksia ja harkittuja kehittämistoimia.

